

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра екологічного права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

**«ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента
Рік набору – 2018, 2019

Викладач – Бредіхіна Вікторія Леонідівна
к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри екологічного права

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 11 с.

Розробники

Бредіхіна Вікторія Леонідівна – доцентка кафедри екологічного права, кандидатка юридичних наук, доцентка,

Лозо Олена Вячеславівна – асистентка кафедри екологічного права, кандидатка юридичних наук

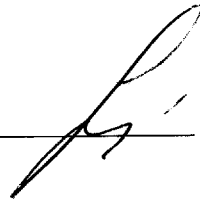
Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії, докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права

(протокол № 8 від 4 травня 2020 р.)

Завідувачка кафедри _____

А. К. Соколова

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, належить до циклу навчальних дисциплін правової підготовки.
Викладач	Бредіхіна Вікторія Леонідівна, к.ю.н, доцентка, доцентка кафедри екологічного права НЮУ імені Ярослава Мудрого.
Контактний телефон	+38 057 704 92 97
E-mail	bredikhinavikt@gmail.com ; ekologpravo@ukr.net
Консультації	Центральний корпус НЮУ, а. 19, кафедра екологічного права.

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність економіко-правового механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Вивчаються основні складові елементи такого механізму, його інструменти та методи. Розглядається поняття права природокористування, його види та особливості юридичного закріплення і реалізації. Досліджується сутність правової охорони довкілля. Послідовно розкриваються економічні методи і засоби забезпечення раціонального природокористування та охорони довкілля: платність спеціального природокористування, фінансування природоохоронних проєктів та програм, стимулювання впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій тощо. Досліджуються особливості екологічно орієнтованого управління, організації екологічного менеджменту на підприємстві, проведення екологічного аудиту. Обґрунтовуються правові основи екологічного маркетингу та екологізації виробництва, особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи концептуальних поглядів на роль економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля, основних умінь і навичок у вирішенні практичних завдань у сфері економіко-правового регулювання зазначених процесів; формування екологічної компетентності та екологічного виховання майбутніх економістів, суб'єктів господарської діяльності.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо змісту економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля, його структурних компонентів і функцій;
- засвоєння сутності еколого-правових та економічних категорій у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля;
- опанування інструментарію правового регулювання природокористування та охорони навколишнього природного середовища,
- набуття умінь і навичок самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою та економіко-правовою літературою;
- оволодіння практичними методами та досвідом науково-дослідної роботи в галузі економіки та екологічного права.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг»,

«Економіка та фінанси підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства»,
Кореквізити: «Економічна безпека підприємства», «Економічне право»,
 «Управління конфліктами»
Постреквізити: «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати фундаментальні знання з економіки і права для оцінки економічних, управлінських та соціально-політичних чинників сталого, екологічно збалансованого розвитку;
- приймати економічно та екологічно ефективні рішення із застосуванням конкретних правових норм у сфері природокористування та охорони довкілля;
- правильно тлумачити норми екологічного, господарського права, економічної теорії у галузі правового регулювання використання природних ресурсів та охорони довкілля;
- визначати ефективність основних економіко-правових регуляторів суспільних відносин у сфері природокористування;
- аналізувати впровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах і в бізнес-компаніях;
- інтерпретувати стратегії розвитку «зеленої економіки» в умовах глобальних технологічних та економічних змін;
- проаналізувати напрями екологічної модернізації промислових підприємств на шляху до сталого розвитку суспільства;
- запропонувати заходи зі створення системи управління екологічними ризиками в усіх сферах національної економіки для запобігання катастроф техногенного та екологічного характеру;
- демонструвати знання та розуміння особливостей правового забезпечення розвитку екологічного підприємництва та надання екологічних послуг;
- пояснити особливості правового регулювання екологічного менеджменту та правові основи стимулювання раціонального природокористування та охорони довкілля;
- сформулювати власні переконання щодо принципів, методів, цінностей соціально та екологічно відповідального бізнесу.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1	1.1. Правове регулювання природокористування.		
	1.2. Види права природокористування, їх юридичне закріплення.		
2	2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.		
	3.1 Механізм реалізації права природокористування.		
3	3.2. Особливості дозвільного	1. 1. Правове регулювання	

	та договірною регулювання природокористування.	природокористування. <i>Основна література:</i> 1; 2; 4.	
4	4. 1. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища (загальні засади).	1.2. Види права природокористування, їх юридичне закріплення. <i>Основна література:</i> 1; 2; 4.	Правове регулювання здійснення спеціального природокористування.
5	4.2. Правове забезпечення охорони довкілля при здійсненні різних видів господарської діяльності.	2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля. <i>Основна література:</i> 1; 2; 5; 6.	Правові основи оцінки впливу господарської діяльності на довкілля.
6	5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	3.1. Механізм реалізації права природокористування. <i>Основна література:</i> 1; 2; 5; 6.	Оренда природних ресурсів: правове забезпечення та особливості реалізації.
7	6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	3.2. Особливості дозвільного та договірною регулювання природокористування. <i>Основна література:</i> 3; 7; 8; 9.	Особливості дозвільної системи у сфері природокористування та охорони довкілля.
8	7. Правові основи платності природокористування.	4. 1. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища (загальні засади) <i>Основна література:</i> 1; 6.	
9	8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.	4.2. Правове забезпечення охорони довкілля при здійсненні різних видів господарської діяльності. <i>Основна література:</i> 1; 6.	
10	9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів. <i>Основна література:</i> 1.	Особливості вирішення спорів у сфері природокористування та охорони довкілля.
11	10. Екологічний менеджмент.	6.1. Правові засади економічного механізму природокористування та	

		охорони навколишнього природного середовища. <i>Основна література:</i> 1; 11; 13; 15.	
		6.2. Правові засади економічного стимулювання в системі природокористування та охорони довкілля. <i>Основна література:</i> 1; 15.	Економіко-правове стимулювання впровадження енергетичних та ресурсозберігаючих технологій у сфері господарської діяльності.
12	11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	7.1. Правові основи платності природокористування. <i>Основна література:</i> 1; 2; 12.	
		7.2. Платежі у сфері охорони довкілля. Правове регулювання сплати екологічного податку. <i>Основна література:</i> 1; 12.	
13	12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів.	8.1. Ліміти використання природних ресурсів як складові економіко-правового механізму природокористування. <i>Основна література:</i> 1; 2.	
		8.2. Ліміти (нормативи) скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище. <i>Основна література:</i> 1; 2.	
14		9.1. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління. <i>Основна література:</i> 1; 2; 6; 13.	
		9.2. Правові та організаційні особливості проведення екологічного аудиту. <i>Основна література:</i> 1.	
15		10.1. Екологічний менеджмент. <i>Основна література:</i> 16; 17.	
		10.2. Правові основи організації екологічного менеджменту на	

		підприємстві. <i>Основна література:</i> 16; 17.	
16		11.1. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності. <i>Основна література:</i> 14; 15.	Концепція «зеленого зростання», її сутність та значення для екологічної модернізації економіки.
		11.2. Правове регулювання екологічного маркування та декларування. Система екологічної сертифікації. <i>Основна література:</i> 14; 15.	
17		12.1. Особливості розвитку екологічного підприємництва в системі сталого розвитку. «Зелений бізнес». <i>Основна література:</i> 14.	
		12.2. Правове регулювання надання послуг у сфері природокористування та охорони довкілля. <i>Основна література:</i> 14.	Правове забезпечення «зеленого туризму» в Україні.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою;
- складання переліку нормативно-правових актів за заданою темою;
- створення тестів (підготовка тестових питань з варіантами відповідей за темами курсу – не менше 3-х тем та не менше 10 питань по кожній темі);
- розробка схематичного представлення матеріалу по темах курсу (схем, таблиць та ін.);
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, узагальнення судової практики;
  - виконання практичних завдань, самотестування;
  - підготовка наукової статті або тез доповідей на науково-практичні конференції;
  - написання есе та рефератів
  - та інші види робіт, в тому числі індивідуальної творчої роботи, передбаченої робочою програмою з навчальної дисципліни.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Екологічне право: підруч. / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.
2. Природоресурсове право України: навч. посіб. / за ред. І. І. Каракаша та Т.Є. Харитонові. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018.

566 с.

3. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: моногр. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

4. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: моногр. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

5. Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / за ред. Гетьмана А. П. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

6. Зуєв В. А. Організаційно-правові аспекти природокористування та охорони навколишнього природного середовища: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.06 / В. А. Зуєв. Харків, 2003. 20 с.

7. Краснова М. В.

діяльності. *Фінанси України*. 2009. № 11. С.30.

Карпишин Н. І. Проблеми фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні. *Світ фінансів*. 2018. № 2 (55). С.35.

Недава О. Фінансування природоохоронних заходів в Україні: проблеми та пропозиції до законодавчого врегулювання. *Екологічний вісник*. 2018. № 3 (109). С. 2- 5.

Комарницький В. М. Питання акумуляції коштів та їх використання для фінансування спеціального природокористування (правовий аспект). *Вісник Луганського державного ун-ту внутрішніх справ імені Е.О. Федоренка*. 2010. Вип. 2. С. 173-179.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та вирішенні практичних ситуативних завдань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні, в тому числі й наукові, джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення основних положень навчальної дисципліни. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються в установленому кафедрою порядку .

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks akademichnoyi etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять дозволяється користуватися ноутбуками, планшетами та іншими гаджетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної довідкової інформації.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни:

– на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, розв'язання практичних завдань або задач, підготовка есе або реферату за обраною темою. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за двобальною шкалою (відповідно 0; 0,5; 1; 1,5; 2 бали). За результатами практичних занять в залежності від їх кількості в кожному модулі розраховується відповідна кількість балів (максимальна оцінка за роботу на одному практичному занятті – 2 бали), що включається до підсумкової оцінки знань;

- у ході проведення контрольної роботи на завершення кожного модулю у вигляді виконання тестових завдань або поєднання тестових завдань та відкритих запитань з необхідністю письмової відповіді. Максимальна оцінка за одну контрольну роботу – 4 бали.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* у вигляді індивідуальної творчої роботи (виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) в межах тематики навчальної дисципліни; узагальнення правозастосовної практики; підготовка усної наукової доповіді з проблемних питань, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 28 балів.

У випадку недостатньої кількості балів можуть застосовуватись додаткові види самостійної роботи на вибір студента: складання бібліографічних списків (переліку

літератури) за заданою викладачем темою; складання переліку нормативно-правових актів за заданою темою; створення тестів (підготовка тестових питань з варіантами відповідей за темами курсу – не менше 3-х тем та не менше 10 питань по кожній темі); розробка схематичного представлення матеріалу по темах курсу (схем, таблиць та ін.). Кожний вид такої роботи оцінюється максимально в 4 бали.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни – це семестровий контроль, що проводиться у формі досесійного заліку за результатами практичних занять на підставі даних поточного контролю.

Завданням підсумкового контролю є перевірка засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни, розуміння програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблематики з навчальної дисципліни.

Оцінювання рівня знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю в діапазоні від 0 до 100 балів за навчальний курс. Залік виставляється, якщо студент набрав від 60 до 100 балів. 60 балів – це мінімально необхідна для отримання заліку кількість балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Вид активності або контролю	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього балів max
Робота на практичному занятті	Вирішення практичних завдань по темі курсу, розкриття теоретичних питань, активна участь в їх обговоренні	22	0 - 2	44
Контрольна робота	Письмове виконання роботи, що може складатися або тільки з тестових завдань, або з тестових завдань разом із розгорнутою відповіддю на теоретичні питання в рамках програми курсу, або з письмового вирішення практичного завдання.	3	0 - 4	12
Індивідуальна робота	Виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань	види роботи наведені в окремій таблиці	шкала оцінювання за кожний вид роботи вказана в окремій таблиці	28
Самостійна робота	Самостійне виконання завдань під методичним керівництвом викладача: - складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою; - складання переліку нормативно-правових актів за заданою темою; - створення тестів (підготовка тестових питань з варіантами	4	4	16

	<p>відповідей за темами курсу – не менше 3-х тем та не менше 10 питань по кожній темі);</p> <ul style="list-style-type: none"> - розробка схематичного представлення матеріалу по темах курсу (схем, таблиць та ін.). 			
				100

Шкала оцінювання знань і умінь студента при виконанні індивідуальної роботи

При оцінюванні результатів виконання індивідуальних завдань використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виділення різних форм індивідуальної роботи студентів. Індивідуальна робота студента здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань, які обираються студентом з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та наукових інтересів за погодженням з лектором або викладачем, який веде практичні заняття.

Кількість балів	Форми індивідуальної роботи студентів
0-28 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) в межах тематики навчальної дисципліни; - підготовка студентської наукової роботи в межах тематики програми з навчальної дисципліни для участі її у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт; - публікація 2-х тез наукових доповідей з тематики навчальної дисципліни у матеріалах наукових конференцій; - публікація 1 статті в науковому виданні в межах тематики програми навчальної дисципліни; - тематичне узагальнення правозастосовної практики у сфері, що досліджується в ході вивчення навчальної дисципліни.
0-20 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих кафедрою тем в рамках навчальної дисципліни; - підготовка презентації за заданою викладачем темою курсу, представлення її за допомогою технічних засобів; - складання задач по темам курсу на основі практичних ситуацій (не менше 3-х задач).
0-12 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка невеликої (не більше 5-10 - ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми навчальної дисципліни, її презентація на практичному занятті в рамках вивчення поточної теми; - пошук та підготовка довідкової інформації за визначеною викладачем темою навчального курсу.
0-4 бали	<ul style="list-style-type: none"> - Анотування наукової періодичної літератури (наукових статей, тез тощо); - відвідування наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних із навчальною дисципліною, складання звіту про них.